

Asia: 13472/2022

Lausuntopyyntö työryhmämuistiosta tietojenvaihdon parantamiseksi kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO TYÖRYHMÄMUISTIOSTA (2023:53) TIETOJENVAIHDON PARANTAMISEKSI KANSALLISESSA RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISTOIMINNASSA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmämuistiosta tietojenvaihdon parantamiseksi kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa, joka sisältää toimintasuunnitelman sekä luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle tietojenvaihdon tehostamista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa sekä kansallisen turvallisuuden suojaamista koskeviksi laeiksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön edustaja on osallistunut säädöshankkeen valmisteluun työryhmän jäsenenä ja ministeriön näkemykset on otettu valmisteluvaiheessa pääsääntöisesti hyvin huomioon.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa viranomaisten välisen tietojenvaihdon parantamista otsikkoasiassa, ja lausuu lyhyesti mietinnön sisältämistä esityksistä ministeriön hallinnonalalta seuraavasti:

1. TEM:n tiedonsaantioikeudet rahanpesurekisteristä

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annettuun lakiin (172/2012, myöh. yritysostolaki) lisättäisiin esityksen mukaisesti ministeriölle oikeus saada tietoja rahanpesurekisteristä sen kansallisen turvallisuuden suojaamista koskeviin lakisääteisiin tehtäviin. Valmistellessaan yritysoston vahvistamista koskevaa asiaa työ- ja elinkeinoministeriön on hankittava tarpeellisessa laajuudessa lausuntoja muilta viranomaisilta. Varsinaista erillistä säännöstä työ- ja elinkeinoministeriön tietojensaantioikeudesta suhteessa muihin viranomaisiin laissa ei kuitenkaan tällä hetkellä ole. Tämän johdosta työ- ja elinkeinoministeriö ei esimerkiksi voi saada voimassa olevan lain mukaan rahanpesurekisteristä tietoa kansallisen turvallisuuden suojelemisen tarkoituksessa. Tässä tilanteessa on tärkeää varmistaa lain tasoisella sääntelyllä työ- ja elinkeinoministeriölle riittävät tiedonsaantioikeudet kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta sisältää jo säännöksen (4 §:n 4 mom.) rahanpesun selvittelykeskuksen tiedonluovutus-oikeudesta mm. kansallisen turvallisuuden suojaamisen tarkoituksiin, mutta kyseinen lainkohta ei ole riittävä varmistamaan ministeriön tiedonsaantioikeuksia yritysostolain käytännön soveltamistilanteissa.

Työ- ja elinkeinoministeriölle ehdotetuilla tiedonsaantioikeuksilla rahanpesurekisteristä edistetään laajaa yli hallinnonrajojen ylittävää toimintaa ja toteutusta kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi. Yritysostojen seurantamenettelyssä on keskeistä selvittää yritysoston taustavaikuttajat ja ulkomaalaisiin ostajiin mahdollisesti liittyvät uhat (ml. tosiasiallista vaikutusvaltaa käyttävät tahot) sekä EU:n seuranta-asetuksen mukaisesti rahoituksen alkuperä. Työ- ja elinkeinoministeriön selvittäessä yksittäisiä taustavaikuttajia ja rahoituksen alkuperää osana laajempaa kokonaisuutta on esityksellä vaikutuksia sekä kansallisen turvallisuuden suojaamiseen, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

Unioniin tulevien ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaan tarkoitettujen puitteiden perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/452 (jäljempänä EU:n seuranta-asetus) tuli voimaan 10.4.2019 ja sitä on sovellettu täysimääräisesti 11.10.2020 lukien. EU:n seuranta-asetuksen edellyttämä kansallinen yhteyspiste EU tason yhteistyötä varten on perustettu työ- ja elinkeinoministeriöön. EU:n seuranta-asetus edellyttää myös ulkomaisten sijoitusten rahoituksen alkuperän tutkimista yritysostolain mukaisissa lakisääteisissä prosesseissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tarpeellisena mahdollistaa rahanpesun selvittelykeskuksen ylläpitämisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskevan rekisterin tietojen luovuttamisen ulkomaalaisten yritysostojen seuranta- ja vahvistusprosessia varten. Ministeriö pitää tärkeänä, että yritysostolakiin lisättäisiin uusi 8 b §, joka mahdollistaisi ministeriön tiedonsaantioikeudet rahanpesun selvittelykeskukselta kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi ulkomaalaisten yritysostojen seurannassa ja tapauksia tutkittaessa sekä riskiarvioita tehtäessä.

Esitys edistäisi ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta vastaavan työ- ja elinkeinoministeriön mahdollisuuksia saada luotettavaa ja tarpeellista tietoa kohteena olevan yritysoston rahoituksen alkuperästä ja taustavaikuttajista, millä on keskeistä merkitystä seuranta- ja vahvistusmenettelyssä sekä lain tavoitteiden toteutumisessa.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää erityisesti huomiota seuraaviin kohtiin työryhmämuistiossa:

4.1.3 Kansallinen turvallisuus

On erittäin hyvä, että hallituksen esityksen luonnoksessa on lain perusteluissa käsitelty huolella myös kansallisen turvallisuuden käsitettä muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää kansallista turvallisuutta käsittelevään 4.1.3 kappaleeseen lisättäväksi seuraavan alla korostetun täsmennyksen eli suoran viittauksen yritystolain 3 §:ssä säädettyihin ministeriön viranomaistehtäviin ulkomaalaisten yritystojen seurannassa:

"Ulkomaalaisten yritystojen seurannasta annettuun lakiin ehdotetaan uutta tiedonsaantia koskevaa 8 b §:ää, jolla mahdollistettaisiin kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi tarkoitetut tiedonsaantioikeudet rahanpesurekisteristä työ- ja elinkeinoministeriölle 'ulkomaalaisten yritystojen seurannasta annetun lain 3 §:ssä säädettyjen lakisääteisten viranomaistehtävien hoitamiseksi'. Lakisääteinen viranomaistehtävä yritystolakiin on perustettu lain soveltamisalan mukaan nimenomaisesti kansallisen turvallisuuden ja siihen mahdollisesti liittyvien uhkien suojaamiseksi."

Edelleen ministeriö pitää tärkeänä, että mietinnössä on nostettu esille hybridivaikuttamiseen liittyvät uhat.

Lopuksi ministeriö toteaa, että tietosuojaan liittyvät vaatimukset saattavat vielä edellyttää tarkempaa selvitystä ja jatkovalmistelua.

2. Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen välisen tietojenvaihdon parantaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa mietintöön sisältyvää esitystä Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen välisen tietojenvaihdon parantamiseksi, jonka tavoitteena on edistää edunsaajarekisterin tietosisällön luotettavuutta. Samalla ministeriö nostaa esille uuteen kaupparekisterilakiin tulleen säännöksen siitä, että PRH luovuttaa muiden edellytysten täytyessä edunsaajatiedot viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseksi. Näin ollen edunsaajatietojen hyödynnettävyyttä on lisätty viranomaisten kesken niin, että tietoja voidaan luovuttaa myös muulla kuin rahanpesulain mukaisella käyttötarkoituksella.

Kimmo Ruth

va. osastopäällikkö

Nadine Hellberg-Lindqvist

johtava asiantuntija

Ruth Kimmo
Työ- ja elinkeinoministeriö

Hellberg-Lindqvist Nadine
Työ- ja elinkeinoministeriö - Työllisyys ja toimivat markkinat -osasto